

כח

אֲסִירֵי הַתְּקוּהָ עֲצוּרֵי הַשָּׁכָר
אֲשֶׁר הוּצָק חֲלָיִם בְּכָל נֶתַח וְאָכָר
פָּצַע וְחִבּוּרָה וּמָכָה וְשָׁכָר
כָּמוֹ חֲלָלִים שְׂכָבֵי קֶבֶר

5 בְּעֶמְדָם רִיקִים עַל גִּחְלִיהֶם כָּמוֹ סִיר
הַשְּׂפִימוֹ אֶלֶיךָ נִפְשוּתָם לְהִמָּסִיר
וְהַסְפִּימוֹ לָשׁוּב וּפְשָׁעֵיהֶם לְהִסִּיר
תָּבוֹא לִפְנֶיךָ אֲנִקֶּת אֲסִיר

נָשׁוּ לְשֹׂאֹב רְצוֹנָךְ הַנוּזֵל
10 וְאֵין בָּהֶם מִדְּרָכֶיךָ אוֹזֵל

כח מקורות: כ"י O. 2738/12 (=f. 36), 127 ע"א-128 ע"ב (בין שירים יג, יא, ו, כו, כה, יט לשיר לב, ג); כ"י קמברייג' T-S NS 277.182 (1-28 'מום', א); כ"י קמברייג' T-S K 16/5 (1-24 'עניתם', המשך העמוד ריק, העתקה יפה. לפני שיר יח, ב); כ"י קמברייג' T-S NS 130.7d (1-13 'בתחונניהם', ג); כ"י ניו יורק ENA 2040/4-5 (1-3 'וחבורה'; 81 'שית'-סוף, מנוקד. אחרי שירים יא, כה, ד); כ"י קמברייג' T-S NS 112.70 (44 'ויצעקו'-69 'אשר'. אחרי סליחות של רשב"ג, ה); כ"י קמברייג' T-S NS 144.66 (1-5 'ריקים'. אחרי שיר יא, ו); כ"י קמברייג' T-S NS 115.154 (29 'חשב'-סוף, קרוע ולקוי, ז); כ"י קמברייג' T-S NS 109.104 (56 'ולא'-סוף. לפני שיר כא, ח); כ"י קמברייג' T-S H 6/101 (86 'והעץ'-סוף, מנוקד, ט); כ"י ניו יורק ENA 2161/26+45 (32 'תהי'-סוף, ניקוד חלקי, י). בכל המקורות השלמים גרסת טורים 81-סוף שונה מנוסח הפנים.

נדפס: י' מרקוס, סליחות רבי דוד, ח, עמ' 52, על פי מקור ד (טורים 1-3; 81-88, כקטעים משני שירים שונים).

אקרוסטיכון: א-ת בראשי המחרוזות.

כותרת: בשמך [רח]מנא אג אחרת ב אכרי ד

1 [השבר] הסבר אגו / הנצבר ד 2 חליים א 3 ומכה וחבורה ב / וחבורה וחפורה ו
4 שוכני ב 7 והסכימו לשוב וקבלם בתשובה א לקבלם בתשובה ג 9 לשאוב לשאול אג
לשאוב לבקש ב 10 מדכאך ג

כח 1 אסירי התקוה וכו': על פי זכ' ט, יב. עצורי השכר: מקביל ל'אסירי התקוה'.
3 פצע וכו': על פי יש' א, ו. 4 כמו חללים וכו': תה' פח, ו. 5 בעמדם וכו': על פי יח' כד, יא. 6 להמסיר: למסור. 8 תבוא וכו': תה' עט, יא. 9 גשו: נגשו. רצונך
הנוזל: דבריך, מצוותיך שירדו עליהם כמו גשם. לציור השווה דב' לב, ב. 10 מדרכיך
אוזל: עוזב, פונה מדרכיך, על פי הארמית.

רָצָה נָא כְּשַׁעֲרֵי הַשֵּׁם וְעֲזָאוֹל
תְּפִלַּת אֲסִירִי עָנִי וּבְרִזָּל

דְּפָקוּ דְּלִתֶּיךָ בְּתַחֲנוּנֵיהֶם
מִתְּוָדִים עַל עֲוֹנָם וְעַל זְדוּנֵיהֶם
וְהִנֵּה אֵלֶיךָ נִשְׁאוּ עֵינֵיהֶם 15
כְּעֵינִי עֲבָדִים אֶל <יְד> אֲדוֹנֵיהֶם

הֲלֹא אַתָּה הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי מַחְנוֹתֶם
לְתוֹר לָהֶם מְנוּחַ לַחֲנוּתֶם
סֶלַח לְעֲוֹנָם וְכַפֵּר צַחֲנוֹתָם
וְשִׁמְעַתָּ הַשָּׁמַיִם אֶת תְּפִלָּתָם וְאֶת תַּחֲנוּנָתָם 20

וּפָדֶם מִמַּשְׁקִימוֹ כּוֹס לְעֲנָתָם
חָרְשׁוּ עַל גִּבָּם הָאֲרִיכוּ לְמַעֲנֵיהֶם
וְעֲנִם כַּחֲסִידֶיךָ אֲשֶׁר הֵם בְּתַעֲנוּתָם
יִי אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנֵיהֶם

זֹמֶם אִם שָׁקֵר עָנָה בְּזִמּוּם 25
וְעֵין נוֹאֵף שְׁמֶרָה נִשְׁף עֲמוּם
קָבַל תְּשׁוּבָתָם וְנָקָם מִכָּל מוּם
וְנָתַתָּם לְרַחֲמִים לִפְנֵי שׁוֹבֵיהֶם וְרִיחָמוּם

חָשַׁב נָא צוּמָם כְּעוֹלוֹת נְתוּחוֹת
כְּהֶקְטֵר חֲלָבִים וּכְזֹרֵק דָּם עַל מִזְבְּחוֹת 30

11 רצה] רצים ג / כשעירא ג / ועזאל א 13 דלתאך ג 19 סלח נא ב 22 אשר חרשו ב
23 הם] חסר א 25 בזימום א 27 וקבלם בתשובה א 30 על] גבי נוסף ז

11–12 רצה וכו': שיעור הטורים: קבל את תפילת ישראל ('אסירי עני וברזל') וכפר להם
כאלו הקריבו את השעירים של יום הכיפורים (וי' טז, ח). אסירי וכו': תה' קז, י.
15–16 אליך ... אדוניהם: על פי תה' קכג, א–ב. 17–18 אתה ההולך וכו': על פי כמ'
י, לג. 19 צחנתם: פשעיהם המבאשים את שמם. 20 ושמעת וכו': מל"א ח, מה.
21 ממשיקו כוס לענתם: ממי שמשקה אותם כוס רעל, דהיינו האויבים. 22 חרשו
על גבם וכו': על פי תה' קכט, ג. 23 וענם כחסידיך: כמו שענית לצדיקים בעבר.
24 יי אלהינו וכו': תה' צט, ח. 25 זומם: עד שקר (דב' יט, טז–יט). בזמום: מתוך
מחשבה להרע. 26 ועין נוֹאֵף שמרה נשף: איוב כד, טו. עמום: נסתר. וטור זה הוא
המשך משפט התנאי שבטור הקודם ('אם שקר' וכו'). 28 ונתתם לרחמים וכו': מל"א
ח, נ. 30 וכזרק דם: וכמו זריקת הדם (על המזבח).

וְלִשְׁמוֹעַ תִּפְלֹתֶם הַנְּכוֹנוֹת וְהַנְּכוֹחוֹת
תְּהִי נָא אֲזִנְךָ קִשְׁבָּת וְעֵינֶיךָ פְּתוּחוֹת

טוֹב לְקַנּוֹ וּבִלְעָדֶיךָ אֵין אֵל
שִׁיחְרוּךָ בְּגִיד כְּמוֹ עֲנִי שׁוֹאֵל
וְהִנֵּה קוֹל טְבוּעַ מִתְחַנֵּן לְגוֹאֵל
בְּכִי תַחֲנוּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 35

יְגוֹנִם גָּבֵר בְּזִכְרָם חוֹבוֹתֶם
בְּלִילוֹת עַל יְצוּעַם בְּהִתְהַפֵּכֶם עַל מִשְׁכְּבוֹתֶם
לִכֵּן נִקְהָלוּ הַיּוֹם בְּמוֹשְׁבוֹתֶם
וְהִתְרוּ אֶת עֲוֹנֶם וְאֶת עוֹן אֲבֹתֶם 40

כִּיתְרוֹם כְּפִירֵי יְעָרִים וְשַׁחֲלֵי[הֶם]
אֲפָפוּם חֲבֵלֵי תְהוֹמוֹת מִיחֲלִיהֶם וּמִחֲלִיהֶם
וַיִּנָּאֲקוּ חוֹלִיָּהֶם מִיחֲלִיהֶם וּמִחֲלִיהֶם
וַיִּצְעֲקוּ <אֵל יְיָ בִּצָּר לָהֶם

לְמוֹצָא מִים נֶאֱמָן בְּלִי אֲכֹזֵב 45
יְדָמָה עֲמָךְ וְלַעֲד לֹא נִעְזֵב
וְאִמַּת וְצָדֵק מְלִשׁוֹנָם מוֹזֵב
לֹא יַעֲשׂוּ עוֹלָה וְלֹא יִדְבְּרוּ כֹזֵב

35 בקול זי / טובע י 37 בזוכרם י 41 ושחליהם י 42 ומחליהם] ונחליהם י 43 חוליהם
מיחליהם ומחליהם] חייליהם מייחליהם ומחליהם י 45 אכזב ה 46 ידמה] נדמה י
47 מלשונם ה

31 הנכונות: הברורות. והנכוחות: והכנות. 32 תהי נא וכו': נחמיה א, ו. 33 טוב
לקויו: על פי איכה ג, כה. 35 קול טבוע: במקבילה: 'בקול טבוע', ואולי הכוונה
בקול נחנק. 36 בכי תחנוני וכו': יר' ג, כא. 39–40 לכן וכו': רומז לייעוד של
הפיוט לתענית ציבור. 40 והתודו וכו': וי' כו, מ. 41 כפירי יערים ושחלי[הם]:
כינויים לאויב. 42 אפפום וכו': אולי על פי יונה ב, ו, והכוונה לסכנת מוות. מיחליהם
ומחליהם: נגרר בטעות מהטור הבא, וצריך לתקן על פי המקבילה: ונחליהם.
43 חוליהם: כינוי לישראל המיוסרים בגלותם. מיחליהם ומחליהם: ומעומק הגלות הם
מייחלים לתשועת ה' ומחלים את פניו. 44 ויצעקו אל וכו': תה' קז, ו. 45 למוצא
... אכזב: על פי יש' נח, יא, והשווה יר' טו, יח. והוא מושא של 'ידמה' שבטור הבא.

47 מוזב: ניגר. 48 לא יעשו וכו': צפ' ג, יג.

לדוד מזמור - פיוטי דוד הנשיא / דוד בן יחזקיהו ראש הגולה {עמוד 204} {755275}

מלוה יי חונני דל בלא נשך
 חסדך ואמתך משך למו משך 50
 והושיעם מאהלי קדר ומשך
 להוציא ממסגר אסיר מבית פלא ישכי חשך

נחם שכם אחד בדרךך לצעוד
 ובמלך אחד מלכותם תסעוד
 ולא יהיו לשני גוים אשורם למעוד 55
 ולא יחצו לשתי ממלכות עוד

סבל נא טלאיך וצאנך לא תפוצינה
 ובמרעה שמן תבאנה ותצאנה
 ועיניך תצפינה את צדקותם ותתצפינה
 ואת חטאת יהודה ולא תמצאינה 60

עורה ליסד מקדשך הפצום
 והרחיבה מקומם בלי מצוק וצמצום
 והקהל אשר נועדו להתענות ולצום
 הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום

פנה אל תפילת העם הנקבץ 65
 והשב פהגיהם לובשי חשן ומשפץ
 והסר פחדם ואל יאחזם שבץ
 וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירפץ

49 מלוה יי חוננם ה 50 למו משך ה 51 והושיעם] והושיעמו ה ופדם י 53 בדרכיך
 לצעוד ה 54 ובמלך ה 55 יהיו לשני גוים אשורם ה / אשורם] חסר י 56 לשתי שני ח
 57 סבול י 58 במרעה ה / שמן] דשן ושמן י 59 את צדקותם] נדבותם י / דולג ח
 62 החריבה ה / בלי כלי י 63 נועדו] נועד חי נקהל ה 65 פנה נא י 66 כהנים ח 67 יוחזם ה

49 מלוה וכו': על פי מש' יט, יז. נשך: ריבית. 50 חסדך ואמתך: תה' מ, יב. משך למו
 משך: חסדך יהיה נסוך עליהם, השווה תה' לו, יא. 51 קדר: כינוי למוסלמים. ומשך:
 ואומות העולם (מבני יפת), וראה תה' קב, ה. 52 להוציא ממסגר וכו': יש' מב, ז.
 53 שכם אחד וכו': כאיש אחד; ללשון ראה צפ' ג, ט. 54–56 ובמלך אחד וכו': על
 פי יח' לז, כב. תסעוד: תתמוך. אשורם למעוד: שלא תכשל דרכם. 57 טלאיך וצאנך:
 כינויים לישראל, על פי יח' לד, ועוד. 58 ובמרעה שמן וכו': על פי יח' לד, יד. 60 ואת
 חטאת וכו': יר' נ, כ. 61 הפצום: המבוקע, ההרוס (ראה תה' ס, ד). 62 מצוק: לחץ.
 64 הקטן יהיה לאלף וכו': יש' ס, כב. 66 ומשבץ: ומשבצות זהב (שמ' כח, יג וראה
 שם כ). 67 שבץ: עוויתות גסיסה (שמ"ב א, ט). 68 וגר זאב וכו': יש' יא, ו.

צִמַּח דָּוִיד אֲשֶׁר מִשְׁרֵשׁ בְּדָיו

הַצְמִיחַ קִרְנוֹ וַיִּלְבֹּשׁ מִדָּיו 70

וַיִּשְׁחַק עִם פֶּתֶן גָּמוּל מִיָּדוֹ

וַעֲגַל וּכְפִיר וּמָרִיא יַחְדָּו

קִרְנוֹת שֵׁן וּמִבְחָר כְּלֵי הַבֶּן

יֹבִילוּ שֵׁי וַיִּקְרוּת כָּל אֶבֶן

וְהַחֲטָא הַמְּאֹדִים יִהְיֶה לָמוֹ לוֹכֵן 75

וְאַרְיֵה כְּבֹקֵר יֹאכֵל תֶּבֶן

רוּמִים לְוַיִּיף לְשִׁירוֹת וְלִזְמִירוֹת

כְּמִשְׁפָּטִים עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע מִשְׁמֵרוֹת

וְכָל הָעָם יִשְׁלִיּוּ וַיִּסּוּרוּ הַמִּהְמֹרוֹת

וְכַתְּבוּתוֹ חֲרָבוֹתָם לְאַתִּים וְחֲנִיּוֹתֵיהֶם לְמִזְמֹרוֹת 80

שָׁמַע תַּחֲנוּנֵי אֵל חַי וְקַיִם

וַחֲבוּשׁ שְׁבָרִי וְאִם גָּדֹל כָּיִם

וְקִבֵּץ נְפוּצָתִי אֶל מְקוֹם מְאֻזִּים

מִמִּזְרַח וּמִמַּעַרְב <רַב> מִצֶּפֶן <וֶן> וּמִיָּם

תַּחֲדָשׁ לִי לֵב וְאֲשִׁים בֶּךָ כִּסְלָה 85

73 הבן] הובן זי הלובן ח 74 ויקרת חי 75 ללובן ח 77 בזמירות ושירות י וזמירות זח
79 וכל העם] והכל י

69–70 צמח ... הצמיח קרנו: הלשון על פי תה' קלב, יז, וכל המחרוזת על פי יש' יא, א–ט. בדיו: ענפיו, והטור יורד אל שלאחריו. הצמיח: לשון בקשה. וילבש מדיו: את בגדי המלכות. 71 וישחק וכו': על פי יש' יא, ח. מידיו: אולי כמו: בידיו, על פי הפסוק שם. 72 ועגל וכפיר וכו': יש' יא, ו. 73–74 קרנות שן וכו': כלי חמדה שיובילו הגויים כשי לבית המקדש. ללשון ראה יח' כז, טו. הבן: כנראה גזר הפייטן צורת יחיד מ'הובנים' (שם). יובילו ... כל אבן: וכל אבן יקרה (בסמיכות תיאור הפוכה). 75 והחטא וכו': החטאים יתכפרו, והציור על פי יש' א, יח. 76 ואריה וכו': יש' יא, ז. 78 כמשפטם וכו': אלה עשרים וארבע משמרות הלוייה (דה"א כה, ט–לא). 79 ישליו: יחיו בשלווה ובבטחה (תה' קכב, ו). המהמורות: סכנות המוות. ללשון ראה תה' קמ, יא. 80 וכתתו חרבותם וכו': יש' ב, ד. ובמחרוזות הבאות נראה שגרסת המקבילה היא המקורית, כי היא ממשיכה את הפסוקים ששובצו לפני כן. 82 וחבוש וכו': על פי איכה ב, יג. 84 ממזרח וכו': תה' קז, ג. 85 כסלה: בטחון, אמונה.

תִּוְרָנִי הַמִּסְלָה וְאַל אָשׁוּב לְכִסְלָה
וְשִׁמְךָ קְדוֹשְׁנוּ לְעַד אֲסִלְסִלָה
הָאֵל יְשׁוּעָתָנוּ סֵלָה

נוסח מקביל על פי מקור ח

שִׁית יְשׁוּעָה חֵיל וְחֹמָה
וְגַם אֹר הַלְבָּנָה כְּאֹר הַחֲמָה
וְסָרָה מִן הָאָרֶץ קִנְיָה וְחֲמָה
לֹא יֵשָׂא גֹי אֶל גֹּי חָרֵב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה

85 תְּשׁוּבָה צְבָאִיךָ אֶל נֹוה גְבוּלָם
וְהַעֲזֵן וְהַאֲדָמָה יִתְּנוּ יְבוּלָם
תְּבַשְׂרֵם צְאוּ מִן הָעַמִּים וּבְלִבּוֹלָם
וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתָךְ נָאִם יְיָ וְשָׁבוּ בָנִים לְגְבוּלָם

81–88 בנוסח המקביל על פי ח 81 ישועה לעמך י 83 וחמה י לקיימה י 85 לנוה די / גבולם] זבולם ד 87 תבשרם] תשמיענו טי 88 אל מלך נוסף זטי

86 ואל אשוב לכסלה: תה' פה, ט. 88 האל וכו': תה' סח, כ. נוסח המקבילה: 81 שית ישועה וכו': על פי יש' כו, א. 82 וגם אור הלבנה וכו': מנבואות אחרית הימים (יש' ל, כו). 84 לא ישא וכו': המשך הפסוק מיש' ב, ד (ראה לעיל, 80). 85 נוה גבולם: ארץ ישראל. 88 ויש תקוה וכו': יר' לא, טז.